

แนวทางการศึกษาศิลปะการขับร้องเพลงไทยเดิม ท่ามกลางวัฒนธรรมดนตรีที่หลากหลาย

สิริลักษณ์ ศรีทอง*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ระดับพื้นฐานทางด้านศิลปะการขับร้องเพลงไทยเดิม ตลอดจนนำเสนอแนวทางการสอนและการศึกษาด้วยตนเองที่สอดคล้องกับบริบทต่างๆ ในสังคมปัจจุบัน แนวทางการสอน คือ 1. ทำยากให้ง่าย 2. ตัวอย่างไผ่เราะ 3. เจาะลงรายละเอียด คือ การนำองค์ความรู้มาสังเคราะห์ เลือกใช้วิธีการสอนที่มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจ ง่ายต่อความเข้าใจ และมีการจัดลำดับขั้นตอนการฝึกปฏิบัติอย่างเหมาะสม โดยเลือกบทเพลงที่มีความยากระดับปานกลาง มีท่วงทำนองไผ่เราะคุ้นหู จากนั้นจึงนำเข้าสู่วิธีละเอียดที่มีความยากขึ้นต่อไป แนวทางการศึกษาด้วยตนเอง คือ 1. เลือกเพลงง่าย 2. ฟังให้คุ้นหู 3. เทียบดูตัวอย่าง 4. ร้องต่างเพลงไปรด 5. พิจารณาโครงสร้าง คือ ผู้ศึกษาสามารถศึกษาและฝึกขับร้องเพลงไทยเดิมด้วยตนเองจากสื่อทางอินเทอร์เน็ต ในกรณีที่ไม่สามารถศึกษาจากครูบุคคลโดยตรงได้ โดยการเลือกบทเพลงที่สนใจ มีทำนองค่อนข้างง่าย คุ้นหู ฟังบ่อยๆ จนสามารถจดจำบทเพลงตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ฝึกขับร้องโดยเปรียบเทียบคุณภาพการขับร้องกับสื่อตัวอย่าง ขับร้องบ่อยๆ โดยสังเกตพิจารณาพฤติกรรมการขับร้อง อารมณ์ของบทเพลง ตลอดจนองค์ประกอบต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะการขับร้อง และสามารถมาปรับการขับร้องกับครูบุคคลในภายหลังได้ โดยทั่วไปผู้ฟังเพลงขับร้องไทยเดิมจะพิจารณาคุณภาพการขับร้องจากองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ น้ำเสียง การออกเสียงคำร้อง การเอื้อน เทคนิค ทางขับร้อง และฟังองค์รวมซึ่งผู้ฝึกปฏิบัติควรคำนึงถึงหลักการขับร้องเพลงไทยเดิม คือ 1. เปล่งเสียงขับร้องชัดเจนเต็มเสียง ไม่ตะเบ็ง 2. ออกเสียง ร และคำควบกล้ำถูกต้อง 3. ขับร้องตรงระดับเสียง 4. ขับร้องถูกต้องตามจังหวะและทำนองเพลง 5. ขับร้องได้อย่างไผ่เราะ และเข้าถึงอารมณ์ของบทเพลง

* คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

This article aims to propose fundamentals of traditional Thai Classical singing, focusing on the guidelines for teaching and self-directed learning with respect to the current social and cultural context in Thailand.

Guideline for teaching traditional Thai Classical singing consists of 1) making it difficult for simple; 2) providing a melodious sample; and 3) exploring to the detailed description. This guideline begins with a knowledge synthesis in order to arrange an appropriate teaching method which enables to increase students' motivation, make it easy to understand and place a sequential pattern to practice properly by selecting a melodious sample with moderate difficulty. Followed by, detailed descriptions are provided from basic to more advanced steps.

Guideline for self-directed learning in traditional Thai Classical singing consists of 1) selecting a simple sample; 2) listening to familiar; 3) comparing to the preview; 4) becoming a favorite song; and 5) considering cognition after listening (โสตสัมผัส). Without the instructor, students are able to study and practice singing skills by themselves through the instructional media available on the Internet by selecting a simple sample and practicing several times in order to familiarize with melody and understand other details. Followed by, observing and considering the strategies in vocal techniques and emotions, compared to the instructional media in order to develop their skills and be able to sing with the instructor. In general, the listeners will consider the quality of several components, such as tune, pronunciation, drawing out the note (เอื้อน), vocal techniques and overall voice productions.

However, students should be aware of principle of traditional Thai Classical singing which consists of 1) establishing clear and powerful voice production; 2) establishing in accurate vowels especially ร; 3) establishing in accurate pitch; 4) establishing in accurate melodic and rhythmic patterns; and 5) establishing melodious and emotional voice production.

ในสังคมระบบทุนนิยมที่โลกก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่ง วิถีชีวิตผู้คนเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต เกิดสิ่งต่างๆ ขึ้นมากมาย ทั้งพัฒนาจากองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม รวมถึงการสร้างสรรค์พัฒนาขึ้นใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนในสังคมที่มีความหลากหลาย ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น “วัฒนธรรม” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง “สิ่งที่ทำความเจริญ

งอกงามให้แก่หมู่คณะ, วิถีชีวิตของหมู่คณะ” วัฒนธรรม จึงหมายรวมถึงสิ่งที่ผสมผสานอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คน ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง บ้านเรือนที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องแต่งกาย ศาสนา อาชีพ ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงออกถึงความเจริญทางภูมิปัญญาที่สืบทอดมาอย่างมีอัตลักษณ์ เมื่อการคมนาคมติดต่อสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น วัฒนธรรมแต่ละพื้นที่จึงได้แพร่กระจายออกไป เกิดการแลกเปลี่ยน ผสมผสาน ร่วมกับการพัฒนาของวัฒนธรรมดั้งเดิม ตลอดจนการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมใหม่ ทำให้สังคมปัจจุบันประกอบด้วยวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย

ศิลปะการขับร้องเพลงไทยเดิม

“ศิลปะ” หมายถึง “สิ่งซึ่งแสดงออกให้ปรากฏทางหูทางตา อันก่อให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ ขึ้นแก่ผู้ดูและผู้ฟัง” (นางมหาเทพกษัตริย์สมุห, น.1)

การขับร้อง เป็นศิลปะการใช้เสียง เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนอารมณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ การเปล่งเสียงออกมาจากลำคอถือว่าการ “ร้อง” อย่างหนึ่ง แต่เมื่อใดที่เสียงที่มีการประดิษฐ์เสียงที่เปล่งออกมานั้นให้เกิดความไพเราะ มีจังหวะและท่วงทำนอง ผสมผสานกลมกลืนกันอย่างสละสลวย การเปล่งเสียงนั้นจึงจะเรียกว่าเป็น **“การขับร้อง”** สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ (นริศรานุวัดติวงศ์, น.51) อธิบายว่า “การร้อง” คิดว่าเกิดจากการเปล่งเสียงอุทานอันเกิดขึ้นแต่ความดีใจเศร้าใจ และเปล่งออกเพื่อให้อารมณ์ให้พร้อมเพรียง จึงไม่เป็นภาษาอะไร เช่น เฮโล โฮอิ้ว ฉะนั้นเป็นต้น แล้วภายหลังแทรกคำที่เป็นภาษาเข้าประกอบ น่าจะมาจากแต่ทางเศร้าใจก่อนเปล่งอุทานแล้วก็พิโรธ ต่อมาจึงเห็นได้จากคำนางร้องให้ซึ่งมีว่า โอ้พระร่มโพธิ์ทอง พระพุทธเจ้าข้าเอ๋ย เช่นนี้เป็นต้น คำเหล่านี้ภายหลังเป็นอุทาน กลางเป็นคำพิโรธ แล้วเป็นคำนำไปแทรกการกล่อมลูก เช่น โอละเห โอละเหิก ลูกขึ้นแต่ดึก ทำขนมแข่งม้า หรือเห่เรือ เช่น โอละเห เจ้าข้าปราชโยค แล้วเติมคำที่เป็นภาษามากขึ้นทุกที กลายเป็นเพลงต่าง ๆ เช่น เพลงปรบไก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เป็นต้น ว่าเกี่ยวกันและประมาณแก่กัน แล้วนำเข้าสู่ความเพราะพริ้ง เช่น ดอกสร้อยดก และร้องล่านางต่าง ๆ... การร้องนั้น ลางอย่างก็มีจังหวะ ลางอย่างก็ไม่มีจังหวะ คิดว่าอย่างไม่มีจังหวะน่าจะมาก่อน อย่างมีจังหวะเป็นของคิดได้ภายหลัง เครื่องประกอบจังหวะก็มีตบมือ แล้วทีจะจับมือเข้าก็ยากไปหาไม้ตี เป็นกรับ ทีหลังก็เอาตะโพนเข้าประกอบ เป็นอันเอาดุริยางค์เข้ามาผสมฯ” (นริศรานุวัดติวงศ์, น.5)

เริ่มแรกนั้นมนุษย์ใช้การเปล่งเสียงเพื่อตอบสนองในพิธีกรรมความเชื่อทางด้านจิตใจ ต่อมาปรากฏการณ์ธรรมชาติที่พบในชีวิตประจำวัน ต่อมาจึงได้มีการประดิษฐ์เสียงเป็นท่วงทำนองขึ้นเพื่อใช้ขับกล่อมภายในบ้านเรือน (เพลงกล่อมเด็ก) ต่อมาจึงได้มีการคิดประดิษฐ์ถ้อยคำเรียงร้อยขึ้นแบบฉับพลัน ประกอบกับทำนองสั้น ๆ ในรูปแบบการดนตรี

หรือที่เรียกว่าต้นกลอนสด เพื่อใช้ในการละเล่นผ่นคลายหลังจากเสร็จสิ้นการทำงาน (การละเล่นพื้นบ้าน) จากนั้นได้มีการพัฒนารูปแบบการเรียงร้อยถ้อยอย่างมีแบบแผน (โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน) แต่งเป็นเรื่องราวและเริ่มมีการจดบันทึกเพื่อแสดงต่อผู้ชม อย่างเป็นเรื่องราว ต่อมาได้เกิดการประพันธ์เรื่องราวที่มีความยาวและสลับซับซ้อน มากยิ่งขึ้นเพื่อตอบสนองในการสร้างความสนุกสนานบันเทิงให้แก่ผู้ชม การขับร้องจึงต้อง ใช้เวลานานมากยิ่งขึ้น จึงเริ่มมีการนำเครื่องดนตรีเข้ามาบรรเลงคั่นระหว่างการขับร้อง เพื่อให้นักร้องได้พักเสียงเพื่อไม่ให้เหนื่อยจนเกินไป และต่อมาได้มีการกำหนดรูปแบบ ในการแสดงอย่างเป็นแบบแผนตายตัว (การขับเสภา) และต่อมาได้พัฒนาเป็นการขับร้อง เพลงไทยเดิมประเภทต่างๆ เช่นดังที่พบในปัจจุบัน การขับร้องสันนิษฐานว่าเดิมรับใช้ ในวิถีชาวบ้านก่อน ต่อมาจึงได้ถูกนำเข้ามารับใช้ในสังคมชั้นสูง ดังที่ สุกิจิตต์ วงษ์เทศ (น.92-93) กล่าวว่า “การร้องเอื้อนของราชสำนัก คือ การปรับสรว้อยคำชาวบ้านที่แทรกและ เติมในขณะร้องอย่างเสรี ให้มีระเบียบขึ้น เพราะในการร้องต้นแท้ๆ ไม่มีใครรู้ล่วงหน้าว่า จะเพิ่มแทรกคำเติมความขึ้นตอนไหนและตรงไหนเมื่อราชสำนักรับประเพณีชาวบ้านมาใช้ จึงต้องกำหนดแบบแผนใหม่โดยให้ดนตรีดันทำนองแทนเสียงร้องบางตอนและเปลี่ยนเอื้อน ในบางช่วง แล้วกำหนดความสั้น - ยาวตายตัว โดยมีฉิ่งและกลองกำกับ นี่คือจุดเริ่มต้นของ เพลงร้องมโหรีในราชสำนักกรุงศรีอยุธยา แล้วส่งผลให้เกิดลักษณะเอื้อนอย่างยืดยาวในสมัย รัตนโกสินทร์”

การขับร้องเพลงไทยเดิม เป็นการขับร้องแบบ **คีตศิลป์** คำว่า “คีตศิลป์” เป็น คำสมาสระหว่างคำว่า “คีต” (คี - ตะ หรือ คิต) กับคำว่า “ศิลปะ” คำว่า “คีต” หมายถึง “การเปล่งเสียงออกมาเป็นลำนำทำนอง” (ลำนำ คือ ความสั้น - ยาว เบา - ดัง ของเสียง เช่นเสียง เออ เอย อือ เป็นเสียงที่เปล่งออกมาตามธรรมชาติ และ ทำนอง คือ ความ สูง - ต่ำ ของเสียง) ส่วนคำว่า “ศิลปะ” หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นจากธรรมชาติ ด้วยความปราณีตละเอียดอ่อน จนสามารถบันดาลให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกสัมผัสทาง อารมณ์ได้ ดังนั้น การขับร้องแบบ “คีตศิลป์” จึงหมายความว่า ลักษณะการประดิษฐ์เสียง ที่เปล่งออกมาในรูปแบบถ้อยคำ การใช้เทคนิคการเอื้อนต่างๆ ร่วมกับทำนองเพลงและ จังหวะอย่างประณีตบรรจง จนสามารถสื่ออารมณ์ความหมายของบทเพลงได้อย่าง ไพเราะกลมกลืน การขับร้องเช่นนี้จัดเป็นศิลปะการขับร้องชั้นสูง

ประเภทเพลงไทยเดิมที่ใช้ในการขับร้อง

ประเภทเพลงไทยเดิมที่ใช้ในการขับร้อง แบ่งเป็น 6 ประเภท คือ

1. เพลงเถา คือ บทเพลงที่มีลักษณะโครงสร้างเป็นแบบแผนตายตัว คือ มีอัตรา จังหวะลดหลั่นกันตามลำดับ ดังนี้ 1. สามชั้น (ช้า) 2. สองชั้น (ปานกลาง) และ 3. ชั้นเดียว (เร็ว) โดยไม่สามารถสลับอัตราจังหวะ หรือขาดอัตราจังหวะใดจังหวะหนึ่งไปได้

2. เพลงตับ คือ ชุดเพลงที่นำบทเพลงประเภทเพลงเกร็ดมาเรียงร้อยเข้าด้วยกัน โดยยึดเรื่องราวบทหรือท่วงทำนองเพลงอย่างใดอย่างหนึ่ง แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 ตับเรื่อง คือ ชุดเพลงที่ยึดเนื้อหาเรื่องราวในบทหรือเป็นหลักใช้ประกอบในการแสดง ไข่น ละครต่าง ๆ เช่น ตับนางลอย ตับนาคบาท เป็นต้น โดยบทเพลงในตับเรื่องจะมีอัตราจังหวะต่างกันได้

2.2 ตับเพลง คือ ชุดเพลงที่ยึดท่วงทำนองที่บรรเลงต่อกันได้อย่างสละสลวยกลมกลืนกันเป็นหลัก โดยไม่ยึดบทหรือเป็นสำคัญ โดยทุกเพลงจะต้องมีอัตราจังหวะเดียวกัน

3. เพลงเกร็ด คือ บทเพลงอัตราจังหวะ ชั้นเดียว สองชั้น สามชั้น ที่ใช้บรรเลงเป็นเอกเทศโดยทั่วไป เช่น เพลงมอญดูดาว 2 ชั้น เพลงลาวดวงเดือน 2 ชั้น เพลงเขมรไทรโยค 3 ชั้น เป็นต้น

4. เพลงใหญ่ คือ บทเพลงที่สอดแทรกเทคนิคกลวิธีในการขับร้องชั้นสูง เช่น เพลงทยอยนอก ทยอยใน เป็นต้น

5. เพลงเดี่ยว คือ บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับแสดงเทคนิค ทางเพลงและความสามารถของผู้ขับร้อง

6. เพลงลา บทเพลงที่ใช้สำหรับบรรเลงเป็นเพลงส่งท้ายเมื่อจะยุติการบรรเลง

รูปแบบของการขับร้องเพลงไทยเดิม

รูปแบบการขับร้องเพลงไทยเดิมแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1. การขับร้องเดี่ยว 2. การขับร้องหมู่ แบ่งเป็น 3 ประเภทได้แก่ 1. **การขับร้องอิสระ** มีลักษณะเป็นการขับร้องอย่างอิสระ โดยไม่มีดนตรีประกอบ ผู้ขับร้องสามารถกำหนดระดับเสียงในการขับร้องได้อย่างอิสระตามความถนัด 2. **การขับร้องประกอบดนตรี** การขับร้องลักษณะนี้จะมีดนตรีเข้ามาบรรเลงร่วมในระหว่างการขับร้องด้วย ผู้ขับร้องจึงจำเป็นต้องขับร้องให้ตรงตามระดับเสียงของเครื่องดนตรีตามทำนองเพลงที่กำหนด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 2.1 **ขับร้องสลัبدนตรี** คือ (2.1.1) **ร้องรับ-ส่งดนตรี** คือ มีการบรรเลงดนตรีคั่นรับเมื่อขับร้องจบในแต่ละท่อนเพลง และ (2.1.2) **ร้องสอดดนตรี** คือ มีดนตรีสอดรับภายในบทเพลงระหว่างการขับร้อง 2.2 **ขับร้องพร้อมดนตรี** คือ มีการบรรเลงดนตรีไปพร้อมกับการขับร้อง แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (2.2.1) **คลอ** คือ ทำนองดนตรีและทำนองขับร้องเหมือนกันตลอดทั้งบทเพลง (2.2.2) **เคล้า** คือ ทำนองดนตรีและทำนองขับร้องมีความแตกต่างกันบ้าง แต่ยังคงอยู่ในโครงสร้างของบทเพลงเดียวกัน (2.2.3) **ลำลอง** คือ ทางดนตรีและทางขับร้องเป็นคนละเพลงกัน (2.2.4) **ประสาน** คือ ทางขับร้องและทางดนตรีในการขับร้องบรรเลงร่วมมีลักษณะเป็นการประสานคู่เสียง 3. **การขับร้องประกอบการแสดง** คือ การขับร้องประกอบการแสดงเรื่องราวตามบทประพันธ์ เพื่อสร้างอรรถรส

ให้แก่ผู้ชมให้เกิดความสนุกสนานและตอบสนองความงามทางอารมณ์ เช่น โขน ละคร เสนา
หุ่นกระบอก เป็นต้น

หลักการขับร้องเพลงไทยเดิม

1. ออกเสียงร้องดังชัดเจน
2. ออกเสียง ร และคำควบกล้ำถูกต้อง
3. สามารถขับร้องได้อย่างถูกต้องตามจังหวะและทำนองเพลง
4. สามารถขับร้องได้อย่างถูกต้องจนจบเพลง
5. สามารถขับร้องได้ตรงเสียงและมีความไพเราะ

การออกเสียงคำร้อง

เนื่องจากบทร้องเพลงไทยเดิมส่วนใหญ่เป็นบทประพันธ์ประเภทร้อยกรองที่มี
คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ ดังนั้นการออกเสียงคำร้องจึงเน้นการออกเสียงตรงกับการออก
เสียงของคำ ไม่ผันคำร้องไปตามทำนองดนตรีจนกระทั่งการออกเสียงคำร้องและการสื่อ
ความหมายผิดเพี้ยนไป การออกเสียง ร และคำควบกล้ำถูกต้อง

การออกเสียงเอื้อน

การเอื้อน คือ การเปล่งเสียงออกมาเป็นทำนอง โดยไม่มีบทร้อง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์
เฉพาะตัวของเพลงไทยประการหนึ่ง ฉะนั้นผู้ขับร้องจึงต้องให้ความสำคัญในการขับร้อง
ประโยคเอื้อนให้มีความต่อเนื่อง โดยไม่ออกเสียงเอื้อนเป็นคำ ๆ กลมกลืนสละสลวยไปกับ
ทำนองเพลง การออกเสียงเอื้อน (กาญจนา อินทรสุนันน, น.16) มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. **เออ** ใช้น้ำหนักเสียงนิ่งอยู่ที่โคนลิ้น บังคับคอให้แข็ง เพยอริมฝีปากเล็กน้อยแล้ว
เปล่งเสียงออกจากลำคอโดยตรง ไม่ขยับคางและไม่หุบปาก
2. **เอย** ใช้วิธีเดียวกับการทำเสียง เออ จนเมื่อจะออกเสียง เอย ให้ขยับโคนลิ้น
กระดกขึ้นหาเพดานปากเล็กน้อยให้ขอบลิ้นทั้งสองข้างกระทบเพดานปาก แล้วแยกมุมปาก
ออกเล็กน้อย
3. **อีอ** เพยอริมฝีปากอ้าออกจากกันเล็กน้อย เปล่งเสียงออกจากลำคอโดยตรง
บังคับคางไว้ให้นิ่ง แล้วยกโคนลิ้นขึ้นเล็กน้อยเพื่อเปลี่ยนทางลมให้มากระทบเพดานปาก
และเปล่งเสียงให้ออกมาทั้งทางจมูก (นาสิก)
4. **อี** ทำวิธีการเดียวกันกับการทำเสียง อีอ แต่ทำให้เสียงสะดุดสั้นลง
5. **เอีย** วิธีเดียวกับการทำเสียง เอย แต่ผันเสียงให้สูงขึ้นโดยไม่หุบปาก เปลี่ยนน้ำ
หนักในช่วงหางเสียงให้ไปอยู่ที่จมูก

6. **เออะ** ใช้วิธีเดียวกับการทำเสียง เออ แต่สะกดเสียงให้สั้นลง
7. **เฮอ** เปล่งเสียงออกจากลำคอ บังคับให้น้ำหนักเสียงมาอยู่ที่เพดานและขึ้นนาสิก เปล่งเสียงให้กระทบทั้งสองทาง แต่ผ่านทางปากมากกว่าทางจมูก
8. **ฮือ** เหมือนการทำเสียง เฮอ แต่ต้องออกเสียงให้มีน้ำหนัก เสียงขึ้นนาสิกแรงกว่าปกติ โดยยกโคนลิ้นกระดกขึ้นหาเพดานปากแต่ไม่ชิด
9. **ฮึ** เหมือนกับการเปล่งเสียง ฮือ แต่ทำให้เสียงสะกดสั้นลง
10. **หือ** เพยอริมฝีปากเล็กน้อย เปล่งเสียงฮือ ผ่านออกมาช้าๆ พร้อมกับผันเสียงขึ้นสูง ให้ออกเสียงจมูก การเปล่งเสียงจะออกคำไม่ชัดเจน เมื่อจวนจะสุดเสียง ต้องค่อยๆ ลดกำลังเสียงลงทีละน้อยจนสุดทางเสียง
11. **เอิงเออ** เปล่งเสียง เออ แล้วกระดกโคนลิ้นขึ้นไปสัมผัสชิดเพดานปาก เสียงจะออกทางจมูก และเกิดเสียงเอิง แล้วเปล่งเสียงต่อเหมือน เออ โดยติดเสียง ง มาด้วย
12. **เอิงเอย** ปฏิบัติเช่นเดียวกับการทำเสียงเอิงเออ เพียงแต่ออกเสียง เย ซึ่งการออกเสียงเอื่อนต่างๆ จะมาจากฐานเสียง 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่
 1. ฐานคอ เป็นเอื่อนใช้เสียงบริเวณคอ ในการออกเสียงเอื่อนด้วยพยัญชนะ “อ” ได้แก่ เอื่อนที่ออกเสียง เออ เอิง เอย เป็นต้น
 2. ฐานกึ่งคอกึ่งนาสิก เป็นเอื่อนที่ใช้เสียงจากคอกึ่งนาสิก เตรียมผันไปใช้เสียงนาสิก ซึ่งเป็นเสียงเอื่อนหลักป็นเอื่อนที่ออกเสียงด้วยพยัญชนะ “อ” และ “ง” ได้แก่ เอื่อน
 3. นาสิก การเอื่อนจากฐานเสียงนาสิก ได้แก่ เอื่อนที่ออกเสียง ฮือ ฮึ เป็นต้น

เทคนิคเบื้องต้นในการขับร้องเพลงไทยเดิม

“เทคนิค” เป็นกลวิธีในการขับร้อง ประดิษฐ์คำร้องและทำนองเอื่อนให้มีความไพเราะ นุ่มนวล สร้างอรรถรสให้ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งในบทเพลง ทำให้บทเพลงมีความไพเราะ และเป็นองค์ประกอบสำคัญของการขับร้องเพลงไทยเดิม เทคนิคในการขับร้องเพลงไทยเดิมมีจำนวนทั้งสิ้น 46 วิธี (กาญจนา อินทรสุนานนท์. น.67-95) แต่ในการขับร้องขั้นพื้นฐานนั้น จะใช้เทคนิคในการขับร้อง ดังนี้ การเอื่อน การหลบเสียง การกระทบเสียง กระทบคำ เอื่อนท้ายคำ หางเสียง การปั้นเสียง การปั้นคำ นุ่มนวล เป็นต้น ซึ่งคำเรียกเทคนิคเหล่านี้เรียกว่า **“ศัพท์สังคีต”** โดยความหมายของเทคนิคต่างๆ มีดังนี้

1. **เอื่อน** คือ การออกเสียงเป็นทำนอง เช่น ฮือ เออ เอย เป็นต้น
2. **หลบเสียง** คือ การพลิกเสียงสูงลงมาเสียงต่ำ โดยไม่เปลี่ยนระดับเสียงเช่น การออกเสียงคำว่า โกสุมภ์ ในเพลงลาวดวงเดือน เป็นต้น (ในกรณีที่ไม่สามารถขับร้องขึ้นเสียงสูงได้)

3. **กระทบ** คือ แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ กระทบเสียง และกระทบคำ

1. **กระทบเสียง** เช่น การออกเสียงที่มีการผันระดับเสียงในการเอื้อนต่าง ๆ โดยจะนับจากจำนวนการออกเสียงที่ผันไปจนจบประโยค เช่น อื้อ อื้อ อื้อ (เรียกว่ากระทบเสียงคู่ 3) เป็นต้น

2. **กระทบคำ** เช่น การออกเสียงคำร้องที่มีการผันระดับเสียงในคำนั้น ๆ โดยจะนับจำนวนเสียงที่ผันไปจนครบคำ (ไม่รวมเอื้อนท้ายคำ) เช่น การออกเสียงคำว่า “ไอ้” ในเพลงลาวดวงเดือน ว่า “ไอ้ - ไอ้” (เรียกว่ากระทบคำคู่ 2)

4. **เอื้อนท้ายคำ** คือ การออกเสียงเอื้อนต่อท้ายคำร้อง เพื่อให้เกิดการผันเสียงที่บริเวณเอื้อนแทน

5. **หางเสียง** คือ การออกเสียงท้ายประโยคเอื้อน หรือคำร้อง ในส่วนท้ายโดยการผันเสียงขึ้นนาสิก เช่นการออกเสียง “อี”

6. **ปั้นเสียง** คือ การออกเสียงให้มีความนุ่มนวล ละเมียดละไม โดยไม่แผดเสียง ไม่ตะเบ็ง ทำให้เสียงที่ขับร้องออกมามีความไพเราะนุ่มนวล ไม่บาดหู ลักษณะเสียงที่เปล่งออกมามีลักษณะกลม ไม่บีบเสียง มีความปราณีตในการเปล่งเสียง

7. **ปั้นคำ** คือ การบรรจุออกเสียงคำร้องให้มีความไพเราะ กลมกลืน เหมาะสมกับท่วงทำนองอารมณ์เพลง และความหมายของบทประพันธ์

8. **นุ่มหู** หมายถึง การร้องที่มีการนำเทคนิคในการขับร้องต่าง ๆ เข้าไปใช้ในการขับร้อง เช่น ปั้นเสียง ปั้นคำ มีการผ่อนเสียงหนัก-เบา เกิดเป็นมิติของเสียง ที่สร้างอารมณ์ความรู้สึกและความสวยงามในการออกเสียงคำร้องได้อย่างเหมาะสม มีความไพเราะรื่นหู

โน้ตทางขับร้องเพลงไทยเดิม

โน้ตทางขับร้องเพลงไทยเดิม มีลักษณะโครงสร้างเช่นเดียวกับโน้ตเพลงไทยเดิม คือ 1 บรรทัดประกอบด้วย 8 ห้องเพลง ซึ่งแต่ละห้องเพลงจะบรรจุโน้ตเพลงจำนวน 4 ตัวโน้ต ในการบันทึกโน้ตสากลจะบันทึกโน้ตในอัตราจังหวะ 2/4 โดย 1 ห้องเพลงจะมีค่าเท่ากับโน้ตตัวดำ 2 ตัว (เข้บีดขึ้นเดียว 4 ตัว) วิธีการดูโน้ตทางขับร้อง จะใช้วิธีเคาะจังหวะบริเวณโน้ตตัวสุดท้ายภายในแต่ละห้องเพลง (โน้ตตัวที่ 4) ซึ่งเรียกว่าจังหวะตก โดยกำหนดให้เคาะจังหวะแต่ละห้องเพลงให้มีระยะห่างที่เท่ากัน โดยอาจจะเริ่มต้นจากการเคาะจังหวะล่วงหน้ามาก่อนสัก 2 - 3 จังหวะ หรือมากกว่าตามความถนัด จนการเคาะจังหวะเริ่มคงที่จึงเริ่มต้นขับร้อง โดยให้คำร้องและการเอื้อนลงตรงตามห้องตามจังหวะเคาะ โดยสามารถเคาะจังหวะย่อยเพื่อศึกษาอัตราส่วนภายในห้องเพลงโดยการเคาะจังหวะในตำแหน่งตัวโน้ตที่ 2 และ 4 ได้ ซึ่งวิธีการนี้จะสามารถกำหนดอัตราจังหวะในการขับร้องทั้งในภาพรวมตลอดจน อัตราจังหวะย่อยภายในบทเพลงด้วย

เพลงราตรีประดับดาว เภา

สามชั้น

เที่ยวแรก

-

+

-

+

- - - เอิง	- - - เอง	ฮือเอ๋อ - แฮ่อ	เอออะเอิง- เงอ	- - - เออ	- เอ๋อ - เอย	ฮือฮือฮือ- วัน	- - - นี้
- - - ช	- - - ช	ดฟ - ท	ชลช - ช	- - - ด	- ท - ด	รดฟ - ร	- - - ฟ
- ฮือ - -	- แสน - สุด	ฮือ - ฮือฮือ	- ยิน - ดี	- เออ - เอ๋อ	เออเอ๋อเอ๋อ พระจันทร์	- ฮือ - วัน	- เพ็ญ - ฮือ
- ร - -	- ช - ร	ฟ - ชฟ	- ร - ด	- ช - ล	ชฟท - รด	- ท - ด	- ด - ร
ฮือฮือ -เอิง	- - - เอง	ฮือเอ๋อ - แฮ่อ	เอออะเอิง- เงอ	- - - เออ	- เอ๋อ - เอย	ฮือฮือฮือ - วัน	- - - นี้
ดท - ช	- - - ช	ดฟ - ท	ชลช - ช	- - - ด	- ท - ด	รดฟ - ร	- - - ฟ
- - - ฮือ	- แสน - สุด	ฮือ - ฮือฮือ	- ยิน - ดี	- เออ - เอ๋อ	เออเอ๋อเอ๋อ พระจันทร์	- ฮือ - วัน	- เพ็ญ - ฮือ
- - - ร	- ช - ร	ฟ - ชฟ	- ร - ด	- ช - ล	ชฟท - รด	- ท - ด	- ด - ร
ฮือฮือ - -	- ขอ - เขญ	- - - สาย	- - - ใจ	- - - -	- เจ้า - ไป	- - - นัง	- ฮือ - เล่น
ดท - -	- ฟ - ด	- - - ร	- ฟ - ด	- - - -	- ดท - ด	- - - ด	- ท - ด
- ฮือ - -	- ลม - พัด	- - - -	- เย็น - เย็น	- - - หอม	- - - กลิ่น	- มา - ลี	เอ๋อฮือ - เอย
- ท - -	- ด - ช	- - - -	- ด - ด	- - - ร	- ฟ - ท	- ด - ด	ทด - ร
- - - -	- ฮือ - หอม	- - ฮือฮือ	- ฮือ - ดอก	- ฮือ - หอม	- - - ดอก	- - - รา	- - - ตรี
- - - -	- ฟ - ร	- - ฟร	- ด - ช	- ท - ด	- - - ช	- - - ท	- - - ท
- - - -	- แม่น - ไม่	- - - สด	- ฮือ - ลี	- - - หอม	- - - ดี	- - - น้ำ	- - - ดม
- - - -	- ร - ด	- ช - ช	- ท - ด	- - - ด	- - - ท	- - - ช	- ท - ด
- - - -	- - - เออ	- - - แฮ่อ	เออ - อะเอิงเอย	- - - เหมือน	- - - งาม	- - - น้ำ	- ใจ - -
- - - -	- - - ด	- - - ร	ด - รดด	- - - ร	- ฟ - ด	- - - ร	- ด - -
- เออ - แฮ่อ	- เอิง - ฮือเออ	- เอ๋อ - เอย	- - - -	- แม่น - ไม่	- ขำ - คม	- - - เอ๋อ	- แฮ่อ - เอย
- ร - ฟ	- ร - ฟด	- ท - ด	- - - -	- ร - ท	- ฟ - ด	- - - ท	- ด - ร
- - - กิ	- - รียา	- - - น้ำ	- - - ชม	- - - เอ๋อ	อะเอิง - เงอ	แฮ่อ - - -	เออเอ๋อ - -
- - - ฟ	- - ชช	- - - ช	- ฟ - ช	- - - ฟ	ลช - ช	ล - - -	ชฟ - -
แฮ่อเอิงฮือเอ๋อ	- แฮ่อ - เออ	- - แฮ่อเอย	- - - ฮือฮือ	- - - -	- สม - ใจ	- - - จริง	ฮือฮือ - เอย
ลชดฟ	- ช - ล	- - ชด	- - - รด	- - - -	- ด - ช	- - - ช	ลช - ช

เพี้ยนกลับ

	-		+		-		+
--- เ็จ	--- เงอ	ฮื่อเอ๋อ - ฮื่อ	เออฮะเอ็ง-เอย	--- ชม	--- แต่	ฮื่อฮื่อ - ดวง	--- เดือน
--- ช	--- ช	ดฟ - ท	ชลช - ช	--- ด	--- ท	ดฟ - ร	--- ร
----	- ที่ - ไหน	-- ฮื่อฮื่อ	-- จะเหมือน	-- ฮื่อฮื่อ	- ได้ - ชม	--- หน้า	--- น่อง
----	- ร - ฟ	-- ชฟ	-- รร	-- ฟด	- ช - ท	--- ด	- ท - ร
ฮื่อฮื่อฮื่อฮื่อ-เอ็ง	--- เงอ	ฮื่อเอ๋อ - ฮื่อ	เออฮะเอ็ง-เอย	--- ชม	--- แต่	ฮื่อฮื่อ - ดวง	--- เดือน
ดรดท - ช	--- ช	ดฟ - ท	ชลช - ช	--- ด	--- ท	ดฟ - ร	--- ร
----	- ที่ - ไหน	-- ฮื่อฮื่อ	-- จะเหมือน	-- ฮื่อฮื่อ	- ได้ - ชม	--- หน้า	--- น่อง
----	- ร - ฟ	-- ชฟ	-- รร	-- ฟด	- ช - ท	--- ด	- ท - ดร
ฮื่อฮื่อฮื่อฮื่อ	- ฟี - อยู่	--- แด	--- เดียว	----	- เปลี่ยว-ใจ	--- หม่น	- ฮื่อ - หมอง
ดรดท	- ด - ท	--- ด	--- ด	----	- ท - ด	--- ท	- ด - ร
--- ฮื่อ	- เจ้า - ย่า	--- ชุ่น	--- ช้อง	----	- จง - ได้	- เมต - ตา	เอ๋อฮื่อ - เอย
--- ฟ	- ด - ท	--- ท	--- ด	----	- ด - ด	- ท - ด	ทร - ร
----	- ฮื่อ - หอม	-- ฮื่อฮื่อ	- ฮื่อ - ดอก	- ฮื่อ - หอม	--- ดอก	--- ขำ	-- มะนาว
----	- ฟ - ร	-- ฟร	- ด - ช	- ท - ด	--- ช	--- ท	-- ทท
----	- กลิ่น - ไม่	--- ชูด	--- ฉาด	----	- แต่ - หอม	--- ยวน	ฮื่อฮื่อ - ใจ
- ช - -	- ช - ท	- ช - ช	--- ช	----	- ช - ด	--- ท	ชท - ด
----	--- เออ	--- เอ๋อ	เออฮะเอ็ง-เอย	--- เหมือน	--- น้ำ	--- ใจ	- ดี - -
----	--- ด	--- ร	ดรด - ด	--- ร	- ฟ - ร	- ฟ - ด	- ด - -
- เออ - ฮื่อ	เอ็ง - ฮื่อเออ	- เอ๋อ - เอย	----	- ปรา - ณี	- ปรา - ศรี	- ฮื่อ - เอ๋อ	- เอ๋อ - เอย
- ร - ฟ	- ร - ฟด	- ท - ด	----	- ด - ด	- ด - ร	- ฟ - ท	ดท - ร
--- ผูก	--- จิต	--- สนิท	- ได้ - -	--- เอ๋อ	ฮะเอ็ง - เงอ	ฮื่อ - -	เออเอ๋อ - -
--- ฟ	--- ฟ	--- ชฟ	- ช - ฟ	--- ฟ	ลช - ช	ล - -	ชฟ - -
เอ๋อเอ็งฮื่อเอ๋อ	- เอ๋อ - เออ	- เอ๋อ - เอย	--- ฮื่อฮื่อ	----	- ให้ - รัก	--- จริง	ฮื่อฮื่อ - เอย
ลชดฟ	- ช - ล	- ช - ด	--- รด	----	- ฟ - ล	--- ช	ลช - ช

สองชั้น

เที่ยวแรก

- + - + - + - +

- ขอ - เชิญ	--- เจ้า	--- ฟัง	- เพลง - -	- - สีเออ	เอ็ง - สีเอย	- วัง - เวง	- ใจ - -
- ด - ข	--- ข	- ฟ - ร	- ร - -	- - ฟด	ร - ฟด	- ท - ท	- ท - -
- ขอ - เชิญ	--- เจ้า	--- ฟัง	- เพลง - -	- - สีเออ	เอ็ง - สีเอย	- วัง - เวง	- ใจ - -
- ด - ข	--- ข	- ฟ - ร	- ร - -	- - ฟด	ร - ฟด	- ท - ท	- ท - -
--- เพลง	- - ของท่าน	--- แต่ง	- ใหม่ - -	--- -	- ใน - วัง	- อ้อ - หลวง	- สี - เอย
--- ด	- - ดด	--- ท	- ท - -	--- -	- ด - ด	- ท - ร	- ฟ - ร
--- -	--- หอม	- - สีอ้อ	- ดอก - แก้ว	--- หอม	- ดอก - แก้ว	- - ยาม	- - - เย็น
--- -	--- ร	- - ฟร	- ช - ท	- ช - ร	- ช - ท	- ช - ท	- - - ด
--- -	- - - เออ	- - - เอ้อ	เออเอะเอ็ง - เออ	- - สีเออ	- เอ็ง - เกอเอ้อ	เออเอ้อ - เออ	เออเออเอ้อ - เอย
--- -	- - - ด	- - - ร	ดรด - ด	- - ฟร	- ด - ดร	ดท - ด	รดท - ร
--- -	--- -	- - - ไม่	- - - เห็น	--- -	- ใจ - ฟ้า	- เสีย - เลย	- - - เอย
--- -	--- -	- - - ช	- ฟ - ล	- ด - -	- ช - ชฟ	- ลด - ช	- - - ช

เที่ยวกลับ

- + - + - + - +

--- ดวง	--- จันทร์	--- หลั่น	- สีอ - ลด	- - สีเออ	เอ็ง - สีเอย	- เกือบ-หมด	- ดวง - -
- - - ข	--- ข	--- ด	- ร - ฟ	ร - ฟด	ร - ฟด	- ช - ท	- ท - -
--- ดวง	--- จันทร์	--- หลั่น	- ลด - -	- - สีเออ	เอ็ง - สีเอย	- เกือบ-หมด	- ดวง - -
--- ข	--- ข	--- ด	- ร - ฟ	ร - ฟด	ร - ฟด	- ช - ท	- ท - -
- ใจ - หนาว	--- ทรวง	--- ยอด	- - สีวา	--- -	- ไม่ - ปรา	- - - นี้	อ้อสีอ - เอย
- ท - ร	- ฟ - ด	--- ด	- - ดด	--- -	- ท - ด	- - ด	ทร - ร
--- -	--- หอม	- - สีอ้อ	- อ้อ - มะลิ	- อ้อ - หอม	- - มะลิ	- - - กลีบ	- - - ช้อน
--- -	- ฟ - ร	- - ฟร	- ด - ร	- ท - ร	ฟ - ดร	- ท - ท	- - - ด
--- -	- - - เออ	- - - เอ้อ	เออเอะเอ็ง - เออ	- - สีเออ	เอ็ง - เกอเอ้อ	เออเอ้อ - เออ	เออเออเอ้อ - เอย
--- -	- - - ด	- - - ร	ดรด - ด	- - ฟร	ด - ดร	ดท - ด	รดท - ร
--- -	--- -	- - - ช้อน	- - - วอน	--- -	- - - เจ้า	- - ไม่ฟัง	- - - เอย
--- -	--- -	- - - ช	- ฟ - ล	--- -	- - - ช	ฟ - ชช	- - - ช

ชั้นเดียว

เที่ยวแรก

- + - + - + - + - + - + - + - +

- จวนจะรุ่ง	- แล้วยะเจ้า	- พี่ - ขอ	- ลา - -	- จวนจะรุ่ง	- แล้วยะเจ้า	- พี่ - ขอ	- ลา - -
- ชชช	- พรด	- ช - ด	- ท - -	- ชชช	- พรด	- ช - ด	- ท - -
- แสง - ทอง	- ส่อง - ฟ้า	- - ส่อง	- ศรี - เอย	- - - หอม	- - - ดอก	- หอม - ดอก	- กระดังงา
- ฟ - ด	- ท - ร	- - ดด	- ฟ - ร	- - - ฟ	- - - ท	- ฟ - ท	- ดดด
- - - -	- เอ่อ - เอย	เฮ้อเออฮือ เอ้อ	- เฮ้อ - เอย	- - - -	ชีชะช่างน่า	- - เจ็บใจ	- จริง - เอย
- - - -	- ท - ด	รดฟท	- ด - ร	- - - -	ชลชฟ	- - ชช	- ช - ช

เที่ยวกลับ

- + - + - + - + - + - + - + - +

- หมุ่มมร	- ว่อน - หา	- ช่อ - -	มาลี - -	- หมุ่มมร	- ว่อน - หา	- ช่อ - -	มาลี - -
- ชชช	- ช - ฟ	- ท - ช	ทท - -	- ชชช	- ช - ฟ	- ท - ช	ทท - -
- แต่ตัวพี่	- จำ - จาก	- พราก - ไป	- ไกล - เอย	- - - หอม	- - - ดอก	- หอม - ดอก	- จำ - ปี่
- ทดท	- ด - ท	- ด - ท	- ร - ร	- - - ฟ	- - - ท	- ฟ - ท	- ด - ด
- - - -	- เอ่อ - เอย	เฮ้อเออฮือเอ้อ	- เฮ้อ - เอย	- - - -	นี่แน่พรงนี้	- - จะกลับ	- มา - เอย
- - - -	- ท - ด	รดฟท	- ดท - ร	- - - -	ชลชฟ	- - ชช	- ช - ช

หมายเหตุ อัตราจังหวะ สามชั้น (ช้า) สองชั้น (ปานกลาง) ชั้นเดียว (เร็ว)

สัญลักษณ์ - = จังหวะ + = จังหวะ

เมื่อผู้ศึกษาสามารถขับร้องบทเพลงได้แล้ว ควรฝึกตีจังหวะประกอบจังหวะ เพื่อกำหนดจังหวะในขณะขับร้อง และกำกับจังหวะให้กับวงดนตรีไทยได้อีกด้วย

วิธีการขับร้องบทร้องเที่ยวกลับและบทร้องอื่น ๆ

เที่ยวกลับ คือ การขับร้องและบรรเลงซ้ำทำนองเดิมทั้งหมดโดยเปลี่ยนบทร้อง เช่น เพลงราตรีประดับดาว เถา เป็นเพลงท่อนเดียว มีเที่ยวกลับ หมายถึง ทุกอัตราจังหวะที่ปรากฏท่อนเพลงจำนวน 2 ท่อนนั้น จะมีทำนองขับร้องเหมือนกันแต่จะขับร้องในบทร้องที่ต่างกัน ซึ่งจะแตกต่างจากการแบ่งท่อนเพลง เช่น ท่อน 1, ท่อน 2, ท่อน 3 ซึ่งจะหมายถึง ทำนองเพลงแต่ละท่อนจะมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น วิธีการฝึกขับร้องบทร้องเที่ยวกลับหรือบทร้องอื่น ๆ โดยการฝึกขับร้องในบทร้องแรกให้เกิดความชำนาญ มีความแม่นยำในท่วงทำนอง จังหวะ ตลอดจนโครงสร้างต่าง ๆ ภายในบทเพลง จากนั้นจึงนำบทร้องเที่ยวกลับหรือบทร้องอื่น ๆ มาเทียบกับบทร้องเดิม โดยการสังเกตความยาวของรูปประโยค จากนั้นแบ่งวรรคตอนคำร้อง แล้วบรรจุลงในโครงสร้างบทร้องเดิม โดยให้บรรจุคำร้องวรรคตอนสุดท้ายของประโยคให้ตรงกับบทร้องเดิมเสียก่อน จากนั้นจึงกระจายกลุ่มคำร้องในแต่ละห้องเพลง โดยคำนึงถึงความสมบูรณ์ของรูปประโยคและกลุ่มคำร้องในการสื่อความหมายเป็นหลัก หากคำร้องใดที่บรรจุลงแทนคำร้องเดิมแล้วมีการแยกคำที่แสดงความหมายไม่สมบูรณ์ ก็จะใช้วิธีการรวบคำร้อง (ส่วนมากจะรวบชิดกับคำหลัง) แล้วจึงใช้วิธีการเอื้อนแทนที่ตำแหน่งคำร้องเดิม ในกรณีที่การออกเสียงคำร้องไม่กลมกลืนกับทำนองเพลง จะต้องมีการปรับวิธีการขับร้องให้เกิดความสละสลวยของบทเพลงในลักษณะต่าง ๆ เช่น วิธีการนำเอื้อนมาต่อท้ายคำร้องเพื่อผันเสียง เช่น คำว่า “ดวงเดือนเอย” ในเพลงลาวดวงเดือน ท่อนที่ 1 ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ขับร้องมักจะออกเสียงคำนี้ว่า “ดวงเดือนเอย” เนื่องจากคำว่า “เดือน” บรรจุไว้ในบทเพลงตรงตำแหน่งที่มีการผันเสียงตามทำนองเพลงพอดี จึงทำให้ออกเสียงคำนี้ผันเสียงออกเป็น “เดือน” ไป ดังนั้น วิธีการแก้ไขจึงนำเอื้อน (คำว่า “อือ”) มาต่อท้ายคำร้อง ขับร้องเป็น “เดือน - อือ” เอย โดยออกเสียงคำว่า “เดือน” ตรงตามเสียงคำปกติ จากนั้นจึงผันระดับเสียงตามท่วงทำนองตรงคำว่า อือ แทน วิธีนี้จะทำให้การขับร้องคำว่า “ดวงเดือน” ไม่ผิดเพี้ยนไป สามารถสื่อความหมายทำให้บทเพลงมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น ซึ่งเทคนิคนี้สามารถนำไปปรับใช้ในบทเพลงอื่น ๆ ได้อีกด้วยจำนวนคำร้องในบทร้องใหม่ที่นำมาบรรจุนั้น หากจำนวนคำร้องมากกว่าบทร้องตัวอย่าง ให้ใช้วิธีการกระจายคำร้องในแต่ละห้องเพลงให้เหมาะสม และขับร้องคำร้องตามทำนองเพลง แต่หากจำนวนคำร้องมีน้อยกว่าในบทร้องตัวอย่าง จะใช้วิธีการเอื้อนแทนคำร้องแทน ทั้งยังอาจจะต้องมีการปรับเทคนิคและกลวิธีในการขับร้องตามความเหมาะสม เพื่อให้บทเพลงมีความไพเราะกลมกลืน รวมถึงการปรับทางขับร้องในบางประโยคเพื่อปรับบทร้องกับทำนองเพลงให้มีความไพเราะเหมาะสมยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

เพลงลาวดวงเดือน 2 ชั้น

ท่อน 1 - + - + - + - +

----	----	--- ไร่	-- ละหนอ	----	----	- ดวง - เดือน	-- -เอย
----	----	--- พี่	-- มาว่า	--- รัก	- เจ้า - สาว	--- คำ	--- ดวง
----	----	- ไร่ว่าดึก	- แล้ว -หนอ	----	- พี่ - ขอ	--- ลา	--- ล่วง
----	- อก - พี่	----	- เป็น - ห่วง	--- รัก	- เจ้า - ดวง	--- เดือน	--- เอย

เพี้ยนกลับ

ท่อน 1 - + - + - + - +

----	----	--- ไร่	-- ละหนอ	----	----	- นวล - ตา	--- เอย
----	----	--- พี่	-- นี้รัก	--- แสน	--- รัก	- ดัง - ดวง	--- ใจ
----	----	- ไร่ - เป็น	--- กรรม	----	- ต้อง - จำ	--- จาก	--- ไกล
----	- อก - พี่	----	- อา - ลัย	----	- เจ้า - ดวง	--- เดือน	--- เอย

แนวทางการศึกษาศิลปะขับร้องเพลงไทยเดิม ท่ามกลางวัฒนธรรมทางดนตรีที่หลากหลาย

แนวทางการศึกษา

ในกระบวนการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ผู้ถ่ายทอด และผู้ศึกษา ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยประกอบด้วยวัฒนธรรมดนตรีมากมายหลายประเภท เช่น เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง สุนทราภรณ์ เพลงไทยสากล เพลงสากลประเภทต่างๆ เช่น ป๊อป ร็อค อินดี้ และเพลงตามสมัยนิยมจากต่างชาติ เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น ฯลฯ ได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมเกิดแนวเพลงทางเลือกที่มีหลากหลาย ดังนั้นการนำศิลปะการขับร้องเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากในปัจจุบัน อีกทั้งมีปัจจัย

ทางวัฒนธรรมดนตรีที่หลากหลาย ผู้สอนจึงควรมีความเข้าใจพื้นฐานของผู้ศึกษาในด้านต่าง ๆ ตลอดจนปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอน ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อมของผู้ศึกษา เพื่อสร้างเงื่อนไขในการนำผู้ศึกษาเข้าสู่ศิลปะแขนงนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ทำยากให้ง่าย

เนื่องจากการขับร้องเพลงไทยเดิม เป็นศิลปะการขับร้องที่มีความละเอียดอ่อน มีลักษณะเฉพาะตัว ที่จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝน ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความอดทนและขยันหมั่นเพียรจึงจะประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นทัศนคติของผู้ศึกษาจึงมีส่วนสำคัญ ผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างความรู้สึก ว่าการขับร้องเพลงไทยเดิมเป็นเรื่องง่าย ไม่ยากจนเกินไปสำหรับการศึกษาและฝึกทักษะ ตลอดจนผู้สอนควรมีการวางขั้นตอนอย่างเหมาะสมเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งนอกจากจะช่วยพัฒนาทักษะไปตามขั้นตอนแล้ว การสร้างทัศนคติที่ดีจะช่วยเอื้อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การเลือกเพลงราตรีประดับดาวเถา มาให้นักศึกษาในศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานฝึกปฏิบัติ เนื่องจากบทเพลงนี้มีความยากอยู่ในระดับปานกลาง มีเงื่อนไขไม่มาก บทร้องและทำนองเพลงมีความคล้ายคลึงกัน ในลักษณะเพลงไทยเนื้อเต็ม และเป็นบทเพลงที่นิยมบรรเลงขับร้องทั่วไป อีกทั้งประวัติของบทเพลงยังมีความน่าสนใจ เนื่องจากแต่งขึ้นจากทำนองเพลงมอญดูดาว 2 ชั้น ซึ่งเป็นทำนองเพลงเดียวกับเพลงประจักษ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามหลักของการประพันธ์เพลงไทยเดิม คือ แต่งจากทำนองเพลง 2 ชั้นของเดิม ขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น แล้วจึงตัดลงเป็นชั้นเดียว ตามโครงสร้าง ดังนี้

สามชั้น

-			+		-		+
----	----	----	--- 1	----	----	----	--- 2
----	----	----	--- 3	----	----	----	--- 4

สองชั้น

- + - + - + - +

----	--- 1	----	--- 2	----	--- 3	----	--- 4
------	-------	------	-------	------	-------	------	-------

ชั้นเดียว

- + - + - + - +

--- 1	--- 2	--- 3	--- 4
-------	-------	-------	-------

เป็นต้น ซึ่งวิธีการนี้จะช่วยสร้างความน่าสนใจให้แก่บทเพลงที่ศึกษา และจูงใจผู้ศึกษาให้อยากทราบว่าเพลงราตรีประดับดาว เกา มีท่วงทำนองอย่างไร ในอัตราจังหวะ 2 ชั้น ซึ่งเป็นเพลงมอญดูดาว มีความแตกต่างกับเพลงประจํามหาวิทยาลัยที่ขับร้องอยู่แล้วหรือไม่ ซึ่งอาจยกตัวอย่างเปรียบเทียบกัน และสอดแทรกความรู้อื่นเพิ่มเติมเข้าไปได้ด้วย เช่น วิธีการขับร้องที่เกี่ยวเปลี่ยนหรือการเปลี่ยนบทขับร้องในตัวอย่างนี้ก็ได การสร้างรูปแบบวิธีในการสอน รวมถึงการจัดชั้นตอนให้มีความน่าสนใจ โดยสร้างทัศนคติต่อการศึกษว่าเป็นเรื่องง่าย เข้าใจง่ายแก่ผู้ศึกษาในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ จึงเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา และเพื่อให้เปิดใจยอมรับในการเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ดียิ่งขึ้น

2. มีความไพเราะ

เพลงที่เลือกให้ศึกษาในระยะเริ่มต้น ควรเลือกเพลงที่มีความไพเราะ และสามารถฝึกขับร้องได้ไม่ยากเกินไปนัก เนื่องจากผู้ศึกษายังมีประสบการณ์ในการฟังและขับร้องเพลงไทยเดิมไม่มากนัก ซึ่งการเลือกบทเพลงที่มีความไพเราะ คຸ່ນหุ ตลอดจนหยิบยกตัวอย่างที่มีความไพเราะและปฏิบัติตามได้ไม่ยากจนเกินไปเป็นบทเพลงในการฝึกปฏิบัติ จึงเป็นการสร้างสุนทรียะแก่ผู้ศึกษาตลอดจนแรงจูงใจในการหมั่นฝึกฝนได้

3. เจาะลงรายละเอียด

เมื่อผู้สอนสังเกตว่าผู้ศึกษาเริ่มมีทักษะทางด้านการขับร้องในระดับหนึ่งแล้วจะค่อยๆ เริ่มลงรายละเอียดในการต่างๆ ในการฝึกปฏิบัติเทคนิคต่างๆ เช่น การเอื้อน การหลบเสียง การกระทบเสียง กระทบคำ เอื้อนท้ายคำ หางเสียง การปั้นเสียง การปั้นคำ นุ่มนวล ฯลฯ โดยเริ่มจากเทคนิคพื้นฐานก่อน จากนั้นจึงค่อยๆ เพิ่มเติมเทคนิคที่มีความยากมากขึ้นในภายหลัง เพื่อให้ผู้ศึกษาได้พัฒนาทักษะขึ้นไปตามลำดับ ผู้สอนควรเน้นให้ผู้ปฏิบัติคำนึงถึงการปฏิบัติเทคนิคต่างๆ ให้มีความสมบูรณ์ เนื่องจากการขับร้องเพลงไทย

เดิม ผู้ขับร้องสามารถประดิษฐ์ทำนองเอื้อนในบทเพลงได้อย่างอิสระ ภายใต้โครงสร้างของบทเพลงเรียกว่า “ทางขับร้อง” ซึ่งทำนองเอื้อนจะประกอบด้วยเทคนิคต่าง ๆ ร้อยเรียงเข้าด้วยกัน ดังนั้น หาก ผู้ขับร้องสามารถปฏิบัติเทคนิคต่าง ๆ ได้ดี ก็จะสามารถขับร้องได้อย่างไพเราะ ไม่ว่าจะเป็นขับร้องในทางขับร้องใดก็ตาม ดังนั้น หากจะเปรียบเทียบกับกรปรุงอาหาร เทคนิคการขับร้องจึงเปรียบได้กับวัตถุดิบชั้นดีในการประกอบอาหาร ซึ่งไม่ว่านำไปปรุงอาหารประเภทใดก็ตามก็ยังคงความอร่อยและมีคุณภาพดี ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการฝึกเทคนิคในการขับร้องอยู่เสมอ

แนวทางการศึกษาด้วยตนเอง

ในปัจจุบันได้มีผู้นำเพลงขับร้องไทยเดิมมาเผยแพร่ในสื่อออนไลน์มากมาย ทำให้ผู้ศึกษาในปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้รวดเร็วและหลากหลายกว่าในอดีต ซึ่งสื่อดังกล่าวนั้นนอกจากจะเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาหาความรู้แล้ว ยังเป็นสื่อที่สามารถช่วยฝึกปฏิบัติทักษะทางด้านการขับร้องเพลงไทยเดิมด้วยตนเอง นอกเหนือจากการฝึกปฏิบัติขับร้องในชั้นเรียนได้อีกด้วย ผู้ศึกษาสามารถโดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1. เลือกเพลงง่าย ๆ

ในปัจจุบันได้มีผู้นำบทเพลงไทยเดิมมาเผยแพร่ทางสื่อ Social Network เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเว็บไซต์ Youtube จึงทำให้การเข้าถึงบทเพลงไทยเดิมในปัจจุบันจึงเป็นเรื่องง่ายขึ้น จึงเป็นแหล่งสื่อการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งวิธีการศึกษาด้วยตนเองนั้น แรกเริ่มผู้ศึกษาควรที่จะฟังเพลงมาก ๆ จนเลือกเพลงที่รู้สึกว่าง่าย คันทู หรือมีแนวโน้มว่าจะสามารถขับร้องได้ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจแก่ตนเองในการฝึกฝน

2. ฟังให้ติดหู

เมื่อผู้ศึกษาเลือกบทเพลงที่ต้องการศึกษาและฝึกปฏิบัติได้แล้ว ให้พยายามฟังบทเพลงนั้นบ่อย ๆ ยิ่งฟังบ่อยเท่าไร ก็ยิ่งเพิ่มทักษะให้แก่ตนเองมากขึ้นโดยไม่ทันรู้ตัว เมื่อสามารถจดจำบทเพลงและระดับเสียงได้อย่างขึ้นใจแล้ว ให้เริ่มสังเกตรายละเอียดต่าง ๆ ในการขับร้อง การออกเสียงคำร้อง การเอื้อน และเทคนิคต่าง ๆ โดยพิจารณาว่ามีรายละเอียดและสัดส่วนในการออกเสียงเป็นอย่างไร มีเสียงหนักเสียงเบาอย่างไร พยายามศึกษารายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ เหล่านี้ และฝึกปฏิบัติให้ได้ผลใกล้เคียงมากที่สุด

3. เที่ยบดูตัวอย่าง

การเทียบดูตัวอย่าง คือ เปรียบเทียบคุณภาพการขับร้องของตนเองกับตัวอย่างที่ศึกษา เช่นจากสื่อต่าง ๆ หรือครูบุคคล เพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาทักษะการขับร้องของตนเองให้มีคุณภาพและมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น

4. ร้องต่างเพลงโปรด

เนื่องจากการขับร้องเพลงไทยเดิม เป็นวิชาทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝนจึงจะเกิดการพัฒนาที่ดีได้ ดังนั้นหากผู้ศึกษาหมั่นขับร้องบ่อยๆ เช่นเดียวกับบทเพลงที่ชื่นชอบเพลงหนึ่ง ก็จะช่วยสร้างความชำนาญในการขับร้องตลอดจนปฏิบัติรายละเอียดต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์และมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

5. พิจารณาโสตสัมผัส

เนื่องจากเพลงไทยเดิมมีลักษณะเป็นเพลงที่มีรายละเอียดมาก รวมถึงมิติในการขับร้อง ได้แก่ การออกเสียงคำร้อง การผันคำ การเอื้อน เสียงหนักเบา การลัดจังหวะ ตลอดจนเทคนิคต่างๆ รวมไปถึงอารมณ์ของเพลง ที่มีความปราณีตบรรจงมากกว่าการขับร้องเพลงทั่วไป ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงควรหมั่นสังเกตรายละเอียดต่างๆ เหล่านี้ด้วยตนเองจากการฟัง และฝึกขับร้องบ่อยๆ เพื่อให้สามารถจดจำรายละเอียดและนำมาปรับปรุงพัฒนาการขับร้องของตนเองได้

การฟังเพลงขับร้องไทยเดิม

ในการขับร้องเพลงไทยเดิมนั้น ผู้ฟังจะสามารถรับอรรถรสจากการขับร้องในองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. เสียงนักร้อง

คือ คุณภาพของน้ำเสียงที่เปล่งออกมาจากการขับร้อง ซึ่งแสดงคุณภาพของเสียงจากแก้วเสียงและเนื้อเสียงของผู้ร้อง ซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการขับร้องที่ดี จึงควรเปล่งเสียงให้มีความดังชัดเจนพอดี โดยร้องให้เสียงออกมาจากลำคอ ไม่ร้องแบบฟังไม่ชัด และไม่ได้เปล่งเสียงให้ดังโดยการตะเบ็ง เพื่อให้ผู้ฟังสามารถสามารถได้ยินเสียงเพลงที่ขับร้องได้อย่างชัดเจน หนักแน่น มีความแจ่มใส กังวาน และมีพลังเสียง รวมไปถึงขีดความสามารถของผู้ขับร้องในระดับช่วงเสียงต่างๆ อีกด้วย

2. ฟังกลวิธีในการออกเสียงเอื้อนและคำร้อง

คือ ฟังการออกเสียงคำร้อง และการเอื้อน ว่ามีชัดเจนหรือไม่ มีการออกเสียง ร และคำควบกล้ำหรือไม่ การขับร้องนั้นสามารถสื่อความหมายของคำได้อย่างชัดเจนถูกต้องหรือไม่ ผู้ขับร้องสามารถขับร้องได้อย่างสมบูรณ์เพียงใด มีความไพเราะ สร้างอรรถรสให้แก่บทเพลงได้อย่างเหมาะสมหรือไม่

3. ฟังเทคนิค

คือ ฟังความสมบูรณ์ในการขับร้องเทคนิคต่างๆ รวมถึงความสามารถในการ

นำเทคนิคมาใช้ในการขับร้อง ว่ามีความเหมาะสม สร้างความไพเราะให้กับบทเพลงมากน้อยเพียงใด

4. ฟังทางขับร้อง

ดังที่กล่าวในเบื้องต้นว่า ในทางดนตรีไทยนั้นผู้ขับร้องและผู้บรรเลงสามารถประดิษฐ์ทางขับร้องและท่วงทำนองภายในโครงสร้างของบทเพลงอย่างอิสระ จึงมีการประดิษฐ์ทางขับร้องขึ้นมากมายจากนักร้องนักดนตรีไทยสำนักต่าง ๆ ดังนั้น ผู้ฟังเพลงขับร้องเพลงไทยเดิม จึงฟังทางขับร้องที่มีความแตกต่างกันไป รวมถึงทางที่มีการปรับเปลี่ยนหรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่เพื่อแสดงทักษะฝีมือในการขับร้อง อีกทั้งฟังการขับร้องโดยเปรียบเทียบว่าผู้ขับร้องมีทักษะความสามารถเทียบเท่ากับผู้ขับร้องต้นฉบับในทางเพลงที่เลือกมาขับร้องหรือไม่และสามารถขับร้องได้ครบถ้วนสมบูรณ์เพียงใด

5. ฟังองค์รวม

คือ การฟังโดยรวมในส่วนประกอบที่ได้กล่าวมาข้างต้น กลางคือ ฟังการขับร้องจากน้ำเสียง การเปล่งเสียง การขับร้อง เทคนิค ความสละสลวยกลมกลืน ทางเพลง ความสามารถในการขับร้องในระดับช่วงเสียงต่าง ๆ ทางขับร้อง ความกลมกลืนสละสลวยของเพลง การสื่ออารมณ์ความหมาย ฯลฯ ตลอดจนสร้างอรรถรสให้แก่ผู้ฟังอย่างปราณีต นุ่มนวลหรือไม่ ในกรณีที่เป็นการขับร้องประกอบการแสดง ผู้ฟังจะสังเกตว่าผู้ขับร้องสามารถขับร้องประกอบการให้การแสดงนั้นได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้ผู้แสดงสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ของตนได้ดียิ่งขึ้นหรือไม่ การขับร้องมีความไพเราะ เหมาะสมกับเรื่องราวในบทประพันธ์ ตลอดจนให้ผู้ชมเข้าถึงอรรถรสของการแสดงและการฟังได้อย่างสมบูรณ์ในระดับใดนั่นเอง

สรุป

การขับร้องเพลงไทยเดิมเป็นศิลปะที่คู่กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมาช้านาน เป็นวัฒนธรรมที่แสดงความงาม คุณค่า และเอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากรบรรพบุรุษ จึงเป็นสิ่งที่ชนรุ่นหลังควรเห็นคุณค่าตลอดจนช่วยกันอนุรักษ์สืบสานให้คงอยู่ต่อไป การสอนศิลปะการขับร้องเพลงไทยเดิมให้กับผู้ศึกษาในปัจจุบัน ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมนี้ ผู้สอนจึงควรมีความเข้าใจพื้นฐานของผู้ศึกษา ตลอดจนปรับปรุงรูปแบบ วิธีการสอน ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของผู้ศึกษา เพื่อให้สามารถรับการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจและเพื่อให้สามารถพัฒนาทางด้านทักษะได้มากที่สุด ซึ่งแนวคิดที่ได้กล่าวมานี้ เกิดขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรม บริบทสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้ศึกษา และได้มีการปรับวิธีการสอน

ให้เหมาะสมกับผู้ศึกษาตลอดมา โดยปรับใช้ในชั้นเรียนวิชาศิลปะการขับร้องเพลงไทยเดิม 1 (ดร 275) ซึ่งเป็นวิชาเลือกเสรี ในคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเริ่มในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จนถึงปัจจุบัน (2/2556) จากวิธีดังกล่าวพบว่า เมื่อสิ้นสุดการบวนการเรียนการสอนในภาคการศึกษาแล้ว ผู้ศึกษามีทัศนคติและพฤติกรรมต่อการขับร้องเพลงไทยเดิมดีขึ้น คือ ไม่รู้สึกว่าการขับร้องเพลงไทยเดิมเป็นสิ่งที่แปลก ไม่รู้สึกใช้เวลาขับร้องเหมือนกับช่วงแรก รู้สึกว่าการขับร้องเพลงไทยเดิมมีความไพเราะ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อันเป็นเสน่ห์ของเพลงไทยเดิม อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นสิ่งที่งดงามและมีคุณค่าที่ควรช่วยกันอนุรักษ์ไว้ อีกทั้งการฝึกขับร้องเพลงไทยเดิมช่วยทำให้มีความใจเย็นมากขึ้น เข้าใจลักษณะเฉพาะของเพลงไทยเดิม และเห็นความไพเราะของบทเพลงไทยเดิมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถขับร้องเพลงไทยเดิมได้ดีขึ้นจากการฝึกฝนด้วยตนเองอีกด้วย และคิดว่าจะสามารถนำสิ่งที่ได้ศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคตได้ จากเสียงสะท้อนดังกล่าว ได้เป็นแนวความคิดในการขยายผลการศึกษาในรูปแบบการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาวิธีการสอนให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา อินทรสุนานนท์. เทคนิคการขับร้องเพลงไทย. ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร. 2540.
- ขจร ปานะนนท์. ประมวลบทร้องเพลงไทย. ม.ป.ท.. 2523.
- คณพล จันทน์หอม. การขับร้องเพลงไทย. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. 2550.
- เจตชรินทร์ จิรสันติธรรม. ทฤษฎีการขับร้องเพลงไทย. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. 2553.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัธต์. สารานุกรมเพลงไทย. เรือนแก้วการพิมพ์. ม.ป.ป
- พิชิต ชัยเสรี. นามานุกรมศิลปินเพลงไทยในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์. ม.ป.ท.ม.ป.ป.
- มหาเทพกษัตริย์สมุห. อันเพลงไทยใช่จะไร้ในคุณค่า. พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานฉาบงานกิจศพ นางจิมลิ้ม นาควัชร. มปท. 2524.
- ยมโดย เพ็ญพงศา. เอกสารคำสอน วิชา ล.208215 การอ่านออกเสียง. ภาควิชามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา. ม.ป.ท., 2548.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. ดนตรีไทย มาจากไหน. หจก.หยินหยางการพิมพ์. 2553.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. ร้องรำทำเพลง ; ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม.วารสารศิลปวัฒนธรรม (ฉบับพิเศษ). พิมพ์ครั้งที่ 2.สำนักพิมพ์มติชน.บริษัทพิมพ์เนส พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด. 2542.
- สุพรรณิ เหลือบุญชู. การขับร้องเพลงไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ม.ป.ท. 2541.
- สุรพล สุวรรณ.ดนตรีในวัฒนธรรมไทย.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.
- เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์. เพลงดนตรี : จากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ถึง พระยาอนุমানราชชน. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล. เรือนแก้วการพิมพ์. 2552.
- หอดจดหมายเหตุการณ์ศาสตร์. นามานุกรมธรรมศาสตร์ 77 ปี 77 คำ.บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด. 2554.
- อรวรรณ บรรจงศิลป์และคณะ. ดุริยางคศิลป์ไทย. สถาบันไทยคดีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2546.